

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Středověké hry pohledem dětí 21. století

Autor práce: Bc. Ludmila Fejtková

Obor studia: Pedagogika volného času

Posudek vypracoval: Adam Mackerle

Datum: 20. 5. 2019

Práce paní Ludmily Fejtkové splňuje všechna formální kritéria pro závěrečnou kvalifikační práci dle standardů Teologické fakulty JU. Jazyk paní Fejtkové je čtivý a srozumitelný, práce obsahuje jen menší množství gramatických a pravopisných chyb.

Paní Fejtková se ve své diplomové práci zaměřila na středověké hry a na to, jak tyto hry jsou vnímány dnešními dětmi (resp. žáky 4. a 7. základních škol). Dle toho svou práci rozdělila fakticky na dvě části – na část úvodní a teoretickou (kap. 1–3), v níž se věnuje vymezení a popisu středověku, na roli her a hraček ve středověku a na edukační přínos her. Druhá část (kap. 4–5) je již praktická a je věnována výzkumu mezi žáky základních škol. Struktura práce je v tomto ohledu logická a čitelná.

K obsahu jednotlivých kapitol:

Začneme od konce. Výzkumná část práce je dobře zpracována, studentka postupovala standardně pomocí dotazníků, svůj postup dobře dokumentuje a odůvodňuje, jednotlivé dílčí závěry a interpretace zjištěných údajů jsou dobře vysvětlené a okomentované. Zajímala by mne snad jen otázka, jak si autorka vysvětluje skutečnost, že nejpreferovanější hry jsou hry na počítači či na mobilu (s. 66), zatímco velký počet respondentů dokázal význam středověkých her ocenit, resp. popsat nevýhody dnešního počítačových her (s. 71–72). Není v tom jistý rozpor? Také si nejsem jistý, nakolik počítačové hry posilují sociální dovednosti dítěte (viz pozitivní hodnocení počítačových her na s. 36 a hodnocení na s. 42). Naopak, ačkoli se jedná často o hry on-line, v nichž je třeba spolupracovat a navazovat kontakty s reálnými hráči, podle mne – právě z tohoto důvodu – skutečnou socializaci komplikují, protože sice vytváří iluzi bohaté a funkční sociální interakce, ovšem tato socializace se celá odehrává pouze ve virtuálním světě.

Je otázkou, jakou roli má v celé práci kapitola č. 3 věnované popisu edukačního přínosu her. Ve skutečnosti se jedná spíše o seznam několika úhlů pohledu na tuto problematiku, bez nějakého vyhodnocení a bez dopadu na zbytek práce. Kapitola č. 2 obsahuje částečně stejný problém jako k. č. 3, tj. obsahuje mj. seznam klasifikací středověkých her bez jasného vyhodnocení. Navíc zde autorka působí trochu zmatečně, neboť až do konce není jasné, jakou klasifikaci míní použít či k jaké se kloní a proč.

První kapitola představuje zásadní problém celé práce (s částečným opakováním se v kapitolách následujících). Paní Fejtková se v ní pokouší definovat a popsat středověk, ale je patrné, že její znalosti

nejsou hluboké a především že není s to oprostít se od základních klišé a že velmi zjednodušuje. Na str. 7–8 uvádí standardní rozmezí středověku s vnitřním členěním na kratší časové segmenty. V následující práci však již jednotlivé etapy tohoto období nerozlišuje, a nevěnuje pozornost ani geografickým odlišnostem, takže ve skutečnosti pro ni existuje jeden „středověký člověk“. Přitom rozdíly v tomto tisíc let (!) trvajícím období jsou ohromné, a to jak v čase, tak v prostoru, a nelze je – zvláště v kvalifikační práci směřující k získání titulu magistr – ignorovat.

Důležité je například to, že každý autorkou popsany zvyk či hra měly své místo a čas. Autorka přitom hovoří neustále o „středověku“, ale chvíli hovoří o vrcholném, chvíli o pozdním, chvíli o raném, a pokaždé o jiné lokalitě v rámci Evropy. To se týká snad všech zmíněných her a zvyklostí, zmíním jen jeden: hra soule, autorkou opakovaně zmíněná jako typická středověká hra (srov. s. 24), vznikla kolem roku 1000 (čili v polovině středověku) a hrála se především v některých částech Francie (tedy zdaleka ne v celé Evropě); přitom to vypadá, jako by se tato hra hrála běžně celý středověk po celé Evropě. Netýká se to jen her a zvyklostí. Podobně autorka hovoří o „křížových výpravách“ jako typických pro středověk, i když se týkali jen jeho druhé poloviny. Navíc značně přeceňuje jejich význam, když např. tvrdí, že děti hradních pánů „tvořily vycvičené družiny, jež sloužily jako základ vojska pro křížové výpravy“ (s. 24). Autorka se – pochopitelně a správně - soustředí na Evropu. Proč se tedy znenadání na s. 12 objevuje zmínka o hře domorodců v Severní Americe?

Autorka nezdířka propadá velmi zjednodušujícím klišé, která neověřuje a ani se jimi nijak do hloubky nezabývá, což zvláště u někoho, kdo má být vychovatelem, je na pováženou. Tak např. říká na str. 9, že v dnešní době se již nepotýkáme s epidemiemi moru, hladomoru, občanskými válkami či náboženskými křížáckými výpravami. Autorka sama možná nic z toho osobně nezažila, nicméně Evropa v posledních stuletech snad vše z toho ano. Diskutovat by se dalo snad jen o náboženských válkách, i když války ve jménu „ideologií“ tu byly. Co má autorka na mysli tvrzením, že nukleární rodina ve středověku byla tříčlenná? (s. 10) Jak došla k tomu, že ženy nebyly považovány za rovné mužům pravděpodobně ze strachu z následků nechráněného sexu? (tamtéž) Autorka sice hovoří o feudalismu a o nevolnictví, ovšem zcela opomíjí staletí trvající fenomén otroctví v Evropě (k tomuto tématu se ještě vrátím). Proč autorka říká, že křížové výpravy byly pro lidstvo značně nepříznivé (s. 11), když o dvě strany dříve napsala, že „teprve křížové výpravy spojily díky obchodu Evropu a Asii“ (s. 9)? Kde našla autorka informaci o vyhlášení postu na 1. leden? (s. 17) aj.

Za velký problém považuji opakované zdůrazňování potlačování sexuality a radosti ze života ve jménu náboženství. Zamyslela se autorka nad tím, proč byly ve jménu náboženství některé projevy her potlačovány? Z autorčiných tvrzení se zdá, že to bylo pro potlačování radosti ze života a ze zájmu. Narazíme na to na str. 15, 17, 23, 24–25 aj. Nemohlo jít například o zamezování násilí při hrách či jinde nebo o omezení hazardu kvůli velkým finančním ztrátám? Nedělá dnešní legislativa totéž a nepovažujeme to za dobré? Autorka sama to ostatně přiznává na str. 25. Autorka, zdá se, nerozlišuje, co je pro její práci relevantní a co nikoli, nad jednotlivými tvrzeními se více nezamýšlí, přebírá informace ze svých zdrojů a skládá je dohromady. Má přitom evidentně představu „temného středověku“ (často sama toto sousloví užívá) a předává ji nekriticky dále. Vlastně jediná nosná informace pro diplomovou práci

ohledně středověku se nachází na str. 17, kde autorka říká, že „slavnosti a sváteční dny lze tak vnímat jako koncentraci jediného, opravdu volného času středověkých lidí do kratšího časového úseku“.

Jako krajní příklady nerozlišování a neznalosti středověku uvedu tři následující:

Na str. 23 píše, že „panovníci měli zejména na začátku středověku tendenci hru zakazovat (Karel V. zakázal v roce 1369 všechny hry, ovšem kromě lukostřelby, které sám holdoval)“ – Karel V. žil na samém konci středověku, nikoli na začátku; proč jej autorka uvádí k informaci týkající se „zejména začátku“ středověku? Uvědomila si tuto nesrovnalost?

Na str. 25 hovoří o hře v karty, ovšem začíná větou, že „karty se nejprve do Čech dovážely, vlastní výroba započala v polovině 16. století...“ tím se ale ocitáme mimo středověk.

Na str. 53, již ve výzkumné části, studentka hodnotí odpovědi žáků 4. a 7. tříd ZŠ na otázku, co si představují pod pojmem středověk. Odpovědi rozdělila do trsů. Nemalou část věnuje komentáři zajímavého trsu „pravěk“, tj. trsu, do něž zařadila ty odpovědi, v nichž žáci špatně identifikovali středověk a spojili jej s jiným obdobím. Jako příklady takových odpovědí uvádí: dinosaury, mamuty, lovení mamutů, otroky, Egypt, Řeky, Vikingy, samuraje, jeskyně, lidoopy, mamuty, neandrtálce, olympijské hry či Římany. Ačkoli sama upozorňuje na chyby žáků, sama se hned několika dopouští, když ze středověku vylučuje, Vikingy či samuraje. Otrokářství bylo v Evropě praktikováno po nemalou část středověku; ačkoli samurajové nespádají do sledovaného evropského prostoru, období středověku se rozhodně týkají; Vikingové byli středověkou záležitostí *par excellence*. Její poznámka na adresu žáků ZŠ, že „nemělo by docházet k záměnám takto odlišných historických epoch“, se tak týká i autorky samotné.

Jen pro úplnost upozorňuji na špatný přepis latinských termínů a cizích vlastních jmen – na str. 12 autorka uvádí „*lusus pilae celebrem*“ namísto „*lusus pilae ceheber*“, na str. 23 uvádí název knihy „*Quaedam moralitas de scaccario*“ a připojuje, jako součást názvu, neúplnou a v půli přerušenu informaci o vydavateli „*per Innocentium papum*“, navíc s gramatickou chybou (správně „*papam*“, nikoli „*papum*“). Z vlastních jmen zaměňuje například Hayard a Hayward (s. 16), Callois a Caillois (passim).

Celkové hodnocení: Práce je ve své praktické části dobře zpracována a vede k zajímavým zjištěním ohledně postojů, znalostí a preferencí žáků základních škol. Bohužel úvodní, teoretická část dává tušit velké nedostatky nejen ve znalostech středověku, ale i nedostatek času a pozornosti věnované tomuto tématu a snahy mu vážně porozumět, ačkoli toto téma tvořilo hlavní obsah teoretické části. V diplomové práci je tento nedostatek neomluvitelný. Z toho důvodu také nemůže být závěrečné hodnocení lepší než „velmi dobře“.